

1016

INSTRUKCJA MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 9 lipca 1952 r.

w sprawie sporządzania planów werbunku, zasad pracy werbowników oraz obowiązków zakładów pracy w zakresie werbunku niewykwalifikowanej siły roboczej.

Na podstawie §§ 21 oraz 27 pkt 1, 2 i 8 uchwały Nr 679 Prezydium Rządu z dnia 29 września 1951 r. w sprawie werbunku niewykwalifikowanej siły roboczej (Monitor Polski Nr A-88, poz. 1214) ustala się, co następuje:

I. Przepisy ogólne.

1. Instrukcja niniejsza reguluje:

- a) tryb sporządzania i zatwierdzania kwartalnych planów werbunku,
- b) tryb uzyskiwania zezwoleń na prowadzenie werbunku,
- c) zasady doboru werbowników przez zakłady pracy,
- d) zasady pracy werbowników w terenie,
- e) obowiązki zakładów pracy w zakresie werbunku.

2. Werbunek prowadzi się na zasadach:

- a) ścisłego i szczegółowego informowania osób werbowanych o warunkach pracy i płacy oraz o ulgach im przysługujących,
- b) dobrowolnej zgody werbowanego na zawarcie umowy o pracę z zakładem pracy, na rzecz którego prowadzony jest werbunek.

3. Werbować do pracy należy osoby płci obojga, zdolne do wykonywania pracy, w granicach wieku: mężczyźni od 16 do 55 lat, kobiety od 16 do 50 lat, o ile zarządzenie dla danego werbunku nie stanowi inaczej.

II. Zasady sporządzania i zatwierdzania kwartalnych planów werbunku.

4. Resorty gospodarcze, których roczne plany rozdziału siły roboczej w zakresie werbunku zostały zatwierdzone przez Radę Ministrów, składają do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w ramach rocznych planów rozdziału siły roboczej plany kwartalne pokrycia zapotrzebowań na dodatkową niewykwalifikowaną siłę roboczą na miesiąc przed rozpoczęciem kwartału według ustalonego wzoru (wzór Nr 1).

5. Wnioski w sprawie werbunku mogą być składane przez resorty gospodarcze pod warunkiem:

- a) właściwego wykorzystania rezerw wewnętrznych w zakładach pracy,
- b) braku rezerw miejscowej siły roboczej, a w szczególności możliwości zatrudniania kobiet,
- c) posiadania odpowiedniej ilości należycie wyposażonych kwater dla zwerbowanych robotników,
- d) zabezpieczenia wyżywienia zbiorowego dla zwerbowanych robotników.

6. Do planów kwartalnych zapotrzebowań na dodatkową niewykwalifikowaną siłę roboczą należy dołączyć zaświadczenie wojewódzkiej komisji planowania gospodarczego, stwierdzające dla każdego zakładu pracy, umieszczonego w zapotrzebowaniu:

- a) niemożność pokrycia zgłoszonego zapotrzebowania z miejscowych rezerw, tzn. przez ludność zamieszkałą w miejscu położenia zakładu pracy oraz w okolicach pobliskich, z których ludność może dochodzić lub dojeżdżać do pracy,

- b) ilość i stan wolnych kwater dla zwerbowanych robotników,
- c) warunki zabezpieczenia wyżywienia zbiorowego dla zwerbowanych.

7. Do wydania zaświadczeń, o których mowa w ust. 6, uprawniona jest właściwa terenowo dla danego zakładu pracy wojewódzka komisja planowania gospodarczego, która wydaje zaświadczenia na podstawie bilansów siły roboczej po uprzednim porozumieniu się z samodzielnym oddziałem zatrudnienia prezydium wojewódzkiej rady narodowej (zwanym dalej w skrócie „oddziałem zatrudnienia WRN”).

8. Na podstawie kwartalnych planów zapotrzebowań resortów gospodarczych oraz bilansów siły roboczej Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej ustala ogólnokrajowe kwartalne plany werbunku z podziałem na województwa.

III. Udzielanie zezwoleń na prowadzenie werbunku.

9. Zezwolenia na prowadzenie werbunku wydają zakładom pracy na podstawie zarządzeń Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej terenowo właściwe dla miejsca werbunku oddziały (referaty) zatrudnienia prezydium WRN (PRN).

10. Zezwolenia wydawane są werbownikom według ustalonego wzoru (wzór Nr 2) na okres wyznaczony w delegacji służbowej zakładu pracy, jednak nie dłuższy niż na określony w planie werbunku czas trwania danej akcji.

11. Samodzielny referat zatrudnienia prezydium powiatowej rady narodowej, zwany dalej w skrócie „referatem zatrudnienia PRN”, wyznacza na zezwoleniu gminnym, w których zgodnie z rozdzielnikiem werbunkowym może być prowadzony werbunek.

IV. Zasady doboru werbowników.

12. Zakład pracy powinien nie później niż w terminie 3 dni od daty otrzymania zawiadomienia z oddziału (referatu) zatrudnienia właściwego dla miejsca położenia zakładu pracy o rozpoczęciu werbunku delegować werbowników w teren. Werbownicy zakładu pracy przebywają w terenie przez cały czas trwania akcji.

13. Ilość werbowników do prowadzenia werbunku określa każdorazowo przy zarządzeniu werbunku Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, kierując się zasadą delegowania jednego werbownika na 20 do 30 osób do zwerbowania.

14. Doboru werbowników dokonuje kierownictwo zakładu pracy przy współudziale przedstawicieli rady zakładowej i organizacji partyjnej. Na werbowników należy dobierać pracowników:

- a) będących na odpowiednim poziomie uświadomienia politycznego,
- b) pochodzących w zasadzie z terenu, na którym ma być prowadzony werbunek,
- c) dających gwarancję rzetelnej i skutecznej propagandy werbunku.

15. Kierownictwo zakładu pracy powinno dokładnie poinstruować delegowanych werbowników w zakresie:

- a) obowiązujących warunków pracy i płacy dla zwerbowanych,
- b) warunków bytu robotników (kwatery, wyżywienie zbiorowe, ulgi itd.),
- c) przepisów niniejszej instrukcji w części dotyczącej zasad pracy werbowników w terenie.

16. W instruktażu werbowników bierze udział przedstawiciel miejscowego oddziału (referatu) zatrudnienia, który ponadto sprawdza czy delegacje służbowe zostały wystawione na teren wyznaczony w planie werbunku oraz poświadczą delegacje.

17. Zakład pracy powinien doręczyć za pokwitowaniem każdemu werbownikowi wyciąg dotyczący warunków pracy, płacy oraz zakwaterowania i wyżywienia zbiorowego zwerbowanych według ustalonego wzoru (wzór Nr 3).

V. Zasady pracy werbowników w terenie.

18. Po przyjeździe do powiatu werbownik powinien zgłosić się w referacie zatrudnienia PRN celem uzyskania na piśmie zezwolenia na prowadzenie werbunku.

19. Referat zatrudnienia PRN powinien poinformować werbownika:

- a) o stanie rezerw siły roboczej na terenie, gdzie ma być prowadzony werbunek, i o najwłaściwszej dla danego terenu metodzie prowadzenia werbunku,
- b) o terminach odjazdu transportów zwerbowanych oraz obowiązujących przepisach w zakresie zwrotu kosztów przejazdu zwerbowanych do powiatu,
- c) o współdziale miejscowego aktywu w popularyzacji werbunku.

20. Werownicy są uprawnieni do prowadzenia werbunku wyłącznie na przydzielonym terenie i w okresie czasu określonym w wydanym im przez referat zatrudnienia PRN zezwoleniu na prowadzenie werbunku.

21. Werunkiem należy objąć w pierwszym rzędzie:

- a) młodzież miejską i wiejską, a w szczególności zdemobilizowanych z wojska i byłych junaków Powstania Organizacji „Służba Polsce”,
- b) nie zatrudnione kobiety mające warunki do podjęcia pracy,
- c) ludność wiejską.

22. W gminie werbownik powinien zgłosić się do prezydium gminnej rady narodowej (GRN), przedłożyć do poświadczenia posiadane zezwolenie na werbunek oraz ustalić, w jakich gromadach powinien werbować. W porozumieniu z referentem do spraw socjalnych i kulturalnych prezydium GRN werbownik powinien ustalić orientacyjny kalendarz (terminarz) swojej bytności w gromadach, którego odpis zostaje załączony do akt referenta.

23. W gromadzie werbownik powinien zgłosić się do sołtysa, okazując zezwolenie na prowadzenie werbunku, i porozumieć się z aktywistami gromadzkimi (przewodniczący ZMP, przewodnicząca koła gospodyń wiejskich, nauczyciel itp.) oraz z rodzinami osób, które już wyjechały do pracy, celem ustalenia sposobu skutecznego werbunku.

24. W porozumieniu z sołtysem i aktywem gromadzkim oraz posługując się książką meldunkową werbownik powinien ustalić nazwiska osób, mających warunki na wyjazd do pracy.

25. Werbownik powinien dokładnie informować kandydatów do pracy:

- a) o warunkach pracy i płacy, zakwaterowania, wyżywienia i o ulgach dla zwerbowanych, określonych w umowie o pracę oraz w wyciągu warunków pracy i płacy,

b) o korzyściach wynikających z podjęcia pracy (poprawa warunków materialnych własnych i rodzinnych, możliwość zdobycia zawodu i awansu społecznego, podniesienia poziomu kulturalnego itd.),

c) o konieczności zabrania ze sobą dokumentów osobistych: książeczki wojskowej, dowodu osobistego (do czasu wydania — karty meldunkowej) i innych,

d) o miejscach zbiórki i terminach odejścia transportów.

26. Wskazane jest, aby werbownik po zgłoszeniu się pierwszych osób, które zdecydowały się na wyjazd, prowadził dalszy werbunek przy ich współdziale i pomocy.

27. Werbownik w celu załatwienia formalności związanych z odprawą transportu (wydanie żniżek kolejowych i zleceń na kredytowane przejazdy, wypłaty diet itd.) powinien:

a) odwiedzić grupę zwerbowanych do referatu zatrudnienia PRN, na którego terenie prowadzi werbunek,

b) o ile gmina, w której wyznaczono zbiórkę zwerbowanych, ma krótsze połączenie kolejowe z miejscem położenia zakładu pracy — telefonować do referatu zatrudnienia PRN o przysłanie pracownika dla odprawienia transportu.

28. Werbownik, który zwerbuje powyżej 10 osób, może — po załatwieniu formalności w referacie zatrudnienia PRN — odwiedzić grupę zwerbowanych do miejsca przeznaczenia.

29. Po przeprowadzeniu werbunku werbownik powinien zgłosić się do referatu zatrudnienia PRN, na którego terenie prowadził werbunek, celem:

a) złożenia raportu z przebiegu i wyników swojej pracy, tj. ilości zwerbowanych robotników, czasu pobytu w poszczególnych gromadach, sposobu przeprowadzania werbunku, ustosunkowania się miejscowej ludności do proponowanej pracy, trudności w werbunku itd.,

b) zwrócenia zezwolenia oraz poświadczenia delegacji służbowej.

VI. Obowiązki zakładu pracy w zakresie werbunku.

30. Zakład pracy dostarcza środków transportowych dla przewozu zwerbowanych z oddziału (referatu) zatrudnienia właściwego dla miejsca położenia zakładu pracy, o ile odległość od zakładu pracy przekracza 3 km i nie ma stałych innych środków komunikacji.

31. Zakład pracy wyznacza odpowiedzialnego pracownika, którego zadaniem będzie zorganizowanie sprawnego przyjęcia przybyłych robotników oraz zapewnienie im należytej opieki.

32. Zakład pracy zapewnia zwerbowanemu robotnikowi bezpośrednio po przybyciu:

a) skorzystanie z łaźni, a w przypadku braku łaźni — z gorącej wody do mycia,

b) otrzymanie gorącej kawy, a w porze obiadów i kolacji — gorącego posiłku,

c) przydzielenie miejsca w hotelu robotniczym najpóźniej w 3 godziny po przybyciu.

33. Zakład pracy zapewni zwerbowanemu robotnikowi nie później niż w terminie 1 dnia po jego przybyciu:

a) przydzielenie stanowiska roboczego,

b) stałe korzystanie ze stołówki bądź z punktu żywienia zbiorowego,

c) wypłatę zaliczki oraz diety za czas pobytu w podróży w wysokości i na warunkach określonych w obowiązujących przepisach, o ile nie zostały

one wypłacone wcześniej na podstawie zawartej umowy o pracę.

34. Zakład pracy najdalej w drugim dniu po przybyciu zwerbowanego poinformuje go:

- a) o obowiązujących warunkach pracy,
- b) o zasadach wynagradzania (akord, dniówka) i terminach wypłaty,
- c) o obowiązkach robotnika wynikających z przepisów ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy,
- d) o przepisach bezpieczeństwa i higieny pracy.

35. W okresie werbunku zakład pracy:

- a) potwierdza oddziałowi (referatowi) zatrudnienia odbiór zwerbowanych robotników na skierowaniu do pracy,
- b) składa do właściwego terenowo samodzielnego oddziału (referatu) zatrudnienia dekadowe sprawozdania z wykonania planu werbunku według wzoru Nr 4, stanowiącego załącznik do niniejszej instrukcji.

VII. Przepisy końcowe.

36. Nieprzestrzeganie przez werbownika przepisów ust. 18 — 29 powoduje:

- a) cofnięcie zezwolenia na prowadzenie werbunku,
- b) wystąpienie do władz nadrzędnych o ukaranie werbownika w drodze dyscyplinarnej,
- c) spowodowanie w przypadkach udzielenia nieprawdziwych informacji lub nadużyć wdrożenia postępowania karnego.

37. Prowadzenie werbunku na terenach innych niż określone w wydanym zezwoleniu na werbunek jest zakazane.

38. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej może wstrzymać dalsze prowadzenie werbunku dla zakładu pracy nie przestrzegającego przepisów niniejszej instrukcji.

39. Instrukcja wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Pracy i Opieki Społecznej: w z. St. Zawadzki

Załączniki do instrukcji Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 9 lipca 1952 r. (poz. 1016).

Wzór Nr 1

(Załącznik do ust. 4 instrukcji)

Poufne

Ministerstwo

PLAN KWARTALNY POKRYCIA ZAPOTRZEBOWANIA NA DODATKOWYCH ROBOTNIKÓW
na okres od dnia do dnia

Lp.	Województwo właściwe dla miejsca położenia zakładu pracy	Nazwa i adres zakładu pracy oraz nazwa i adres jednostki nadrzędnej	Przewidywany stan robotników na początku kwartału		Planowany stan robotników na koniec kwartału		Zapotrzebowanie			Źródła pokrycia zapotrzebowania					
			razem	w tym kobiet	razem	w tym kobiet	przyrost bezwzględny robotników (rubryka 6-4)	przewidywany ubytek	razem (rubryka 8+9)	absolwenci zasadniczych szkół zawodowych i szkół przysposobienia zawod.	rezerwy miejscowe	werbunek			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
O g ó l e m															

Minister:

(Strona 1)

Wzór Nr 2

(Załącznik do ust. 10 instrukcji)

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej
w
Samodzielny Oddział (Referat) Zatrudnienia

Zezwolenie na prowadzenie werbunku

Zezwala się Ob.
na prowadzenie werbunku robotników dla
.
(nazwa i adres zakładu pracy)
na terenie powiatu w gminach
. w okresie od dnia do dnia 195 . . . r.

Kierownik Samodzielnego Oddziału (Referatu) Zatrudnienia:
.
(podpis)

(Strona 2)

**Zaświadczenie
prezdydów gminnych rad narodowych i sołtysów o pobycie werbowników.**

U w a g a: Umieszczać datę pobytu (od dnia do dnia), pieczęć gminy lub sołtysa oraz
podpis tylko w przypadku faktycznego pobytu werbownika na terenie gminy lub gromady.

Wzór Nr 3

(Załącznik do ust. 17 instrukcji)

.
(pieczęć zakładu pracy)

Warunki pracy, płacy, zakwaterowania i wyżywienia dla robotników zwerbowanych, obowiązujące w
(nazwa zakładu pracy)

Praca, przy której będą zatrudnieni zwerbowani robotnicy
.
.

Przeciętne płace przy robotach dniówkowych

Przeciętne płace przy robotach akordowych

Zakwaterowanie

Wyżywienie zbiorowe

Inne uprawnienia (ulgi)

.
(podpis i stanowisko służbowe)

Wzór Nr 4

Zatwierdzono przez G.U.S.
2.VII 1952 za Nr 124

(Załącznik do ust. 35 instrukcji)

(pieczęć zakładu pracy) dnia 195 . . . r.

Prezydium Miejskiej (Powiatowej) Rady Narodowej
w
Samodzielny Oddział (Referat) Zatrudnienia

Dekadowe sprawozdanie z wykonania planu werbunku

za okres od do

- 1. Zapotrzebowanie na robotników na ostatni dzień okresu sprawozdawczego
- 2. Ilość wolnych miejsc w hotelach robotniczych w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego
- 3. Ilość werbowników prowadzących werbunek w terenie w okresie sprawozdawczym
- 4. Ilość robotników przyjętych do pracy w okresie sprawozdawczym — ogółem
w tym: a) robotników zwerbowanych
b) innych zamiejscowych zakwaterowanych w hotelach robotniczych
- 5. Ilość robotników zwolnionych z pracy w okresie sprawozdawczym
w tym: robotników zwerbowanych

U w a g i :
.

. dnia 195 . . . r.

(podpis i stanowisko służbowe)

Objaśnienia:

- 1. Sprawozdania według wzoru Nr 4 powinny być sporządzane przez zakłady pracy, umieszczone w planie werbunku.
- 2. Okres sprawozdawczy (dekadowy) obejmuje dni: od 1 do 10, od 11 do 20 i od 21 do ostatniego dnia miesiąca.
- 3. Sprawozdania należy wysłać przez cały okres trwania werbunku w dwóch egzemplarzach następnego dnia po okresie sprawozdawczym do samodzielnego oddziału (referatu) zatrudnienia właściwego dla miejsca położenia zakładu pracy.
- 4. Do poz. 1: Podać różnicę między planem zatrudnienia zatwierdzonym przez władzę nadrzędną a faktyczną liczbą zatrudnionych robotników.
Poz. 4 powinna obejmować wszystkich przyjętych do pracy robotników, tak miejscowych jak i zamiejscowych.